

אדם רשע

פסוק ק"ח ג' עזר

ויקח קרח טו, א

1
ויקח
קרח
טו, א

סדר הפרשות - אמר הגאון רבי שלמה טובול - הן: קרח, חקת, ובלק. ככולן מופיעה האות ק' אלא שאצל "קרח" האות ק' היא ראשונה. ב"חקת" היא אמצעית, וב"בלק" היא אחרונה. טעם לכך על פי רמז - אמר רבי שלמה - שכן האות "ק" מרמז על קדושה. לפיכך אצל "קרח" האות ק' היא ראשונה כיון שבתחילה היה קרח קדוש ובעל רוח הקודש, אלא שלאחר מכן קלקל במחלוקתו עם משה ואהרן.

ב"חקת" האות ק' היא אמצעית, מכיון שפרשה זו עוסקת בתחילתה בטמא שהיזו עליו מים טהורים ונטהר מטומאתו. לאחר מכן ממשיכה הפרשה בנושאים אחרים על כן ה"קדושה" נמצאת בה באמצעיתה. בפרשת "בלק" האות ק' היא אחרונה, משום שבלק היה טמא אך לבסוף זכה ויצאה ממנו רות המואביה וממנה יצא דוד המלך!

2
ויקח
קרח

"ויקח קרח" עיין בתרגום אונקלוס שהלשון של ויקח הוא "ואתפלג" וכבר עמדו רבים על זאת להבין פונת התרגום מה הענין של "ואתפלג". וראיתי פעם פשט חסידי ולא אימנע לכתבו בצירוף קצת מדברנו בזה.

לעניים. ולכן בדווקא כפרתו טמונה במקום חטאו דהיינו החיצוניות.

וכן ביאר הנודע מגדים את הפסוק בדברים פרק ל' פסוק ד' "אם יהיה נדחך בקצה השמים משם יקבצך ה' אלוקיך" והקשה היכן מצאנו שיהיו ישראל נידחים בקצה השמים, יותר היה לו לומר "בקצה הארץ". והביא שם ביאור נפלא שאפילו כאשר אדם חוטא יש בסוף מחשבתו כוונה שעדיין היא לשם שמים, ומשם יקבץ ה' את האדם

הנה ידועים דברי הירושלמי בפאה וכן מובא בפרק ערבי פסחים שכאשר אדם מדבר לשון הרע יש עליו אזהרה של "לא תשיא שמע שוא" ועמדו רבים וגם תמהו איזה איסור של שמע שוא יש בלשון הרע הלא המדבר לשון הרע אומר את האמת כי אם הוציא דבר כזב מפיו שאירע לחברו הרי זה נכנס לגדר מוציא שם רע, ואין זה איסור לשון הרע המובא בכל מקום.

דהיינו מאותו החלק שעדיין נשאר משועבד ואהוב לשמים. ולכן משם יקבצך ה' אלוקיך. יוצא שאפילו באותה שעה שקם קרח מחמת הקנאה והנגיעה שהיתה לו וחלק על משה ועשה מחלוקת עדיין היה חלק מקרח שנשאר במעמדו והכיר שמשה אמת ותורתו אמת, ולכן תירגם התרגום "ואתפלג קרח" דהיינו רק חצי קרח חלק על משה אבל עדיין היה חלק של קרח שהיה מחובר למשה.

והתירוץ בזה יראה לפי עניות דעתי, דידועים דברי חז"ל אל תסתכל בקנקן אלא מה שיש בתוכו, כי כאשר מסתכלים על אדם רואים רק את הדברים החיצוניים כי אדם יראה לעניים ואלקים יראה ללבב. ולכן אפילו כאשר אדם רואה דבר רע בחברו באמת בתוך תוכו האדם הישראלי מלא טובה וכמאמרם של חז"ל סוף מסכת חגיגה "כפלת רימון רקתך" - אפילו ריקנים שבך מלאים מצוות כרימון. ולכן אדם המדבר לשון הרע בהכרח אפילו כאשר אומר מה שנראה לו להיות דברי אמת, אי אפשר שלא טמון בדבריו דבר של שקר כי הוא רק ראה מן החוץ לא יודע את כל הפנים. ולכן קרתה התורה עליו את הפסוק "לא תשיא שמע שוא" כי אי אפשר שאין בו זרבה של דברי שוא. ועל פי הנ"ל אמרתי שאולי זה זטעם שמובא בחז"ל ונדרש בירושלמי גם כן במסכת ומא פרק ז' שהמעיל מכפר על לשון הרע על ידי הקול שיוצא מהפעמונים והרימונים. שלכאורה קשה מדוע וחברים הפעמונים והרימונים דווקא למעיל, וחשבני זכיון שמעיל במציאותו הוא בגד חיצון כאשר מסתכלים ל מעיל לא ידוע מזה תחת המעיל, כן הוא האדם החוטא לשון הרע, הוא הסתכל על החוץ ואמר מה שנראה לו

1

וְיִשְׁמַע מִשָּׁה וַיִּפּוֹל עַל פְּנָיו (טו, ד) עֵינַי
 רָשָׁי שֶׁמֵּכִיחַ תַּחֲמוּמָא כַּאֲן (אוח ב')
 וְח"ל מִפְּנֵי הַמַּחְלֻקוֹת, שֶׁכָּבַר זֶה בְּדַם סַרְחוֹן
 רְבִיעִי, חֲטָאוּ בַּעֲגָל וַיִּתְפַּלֵּל מִשָּׁה, בְּמַרְגְּלִים
 וַיֹּאמֶר מִשָּׁה אֵל ה', בְּמַתְאוּנֵינִי, וַיִּתְפַּלֵּל
 מִשָּׁה, בְּמַחְלֻקְתּוֹ שֶׁל קָרַח, נִחְרַשְׁלוּ יָדָיו,
 מִשָּׁל לְבָן מִלֵּךְ שֶׁסָּרַח עַל אֲבִיו וּפ"ר עָלָיו
 אֲהַבְנוּ פַּעַם וַשְׁחִים וַשְׁלַשׁ, כַּסְּרַח רְבִיעִית,
 נִחְרַשְׁל הָאוֹהֵב הַהוּא, אָמַר עַד מִתִּי אֲטָרִיחַ
 הַמֶּלֶךְ, שֶׁמָּא לֹא יִקְבַּל עוֹד מִמֶּנִּי, וַיֵּשׁ לְדַקְדֵּק
 אֲחֵמָי דְּוֹקָא כַּפַּעַם רְבִיעִית חֲדַל מִשָּׁה
 לְהַתְפַּלֵּל וְלֹא קוֹדֵם.

וַיֵּשׁ לִישָׁב עַל פִּי הַגַּמִּי בְּיוֹמָא (פ"ו) חֲנִיחַ
 ד' יוֹסֵי בְרִי יְהוּדָה אֹמֵר, אֲדַם עוֹבֵר
 עֲבִירָה פַּעַם רֵאשׁוֹנָה מוֹחֲלִין לוֹ, שְׁנֵי מוֹחֲלִין
 לוֹ, שְׁלִישִׁית מוֹחֲלִין לוֹ, רְבִיעִית אֵין מוֹחֲלִין
 לוֹ, שְׁנֵי אֲמַר כִּה אָמַר ה' עַל שְׁלֹשָׁה פַּשְׁעֵי
 יִשְׂרָאֵל וְעַל אַרְבַּעַה לֹא אֲשִׁיבֶנּוּ (עַמּוֹס ג, ד)
 חוֹזֵין דַּפַּעַם רְבִיעִית אֵין מוֹחֲלִין.

וְעֵינַי בְּדַעַת זְקֵנִים (פַּרְשָׁה וַנִּסִּים ל ב) בְּבִיאוֹר
 הַדְּבַר, ח"ל לְפִי שֵׁשׁ ג' מַחֲיֹנֹת לְפָנָי
 יְקַבְּלֵהּ, יִשְׁמַע מִשָּׁה וַיִּפּוֹל עַל פְּנָיו

3 ים אהא

4

אֲחֵר אֵשׁ רוּחַ, וְאֲחֵר הַרוּחַ קוֹל דְּמַמְנָה דְקָה
 שֶׁשֶׁס שְׁכִימָתוֹ שֶׁל הַקַּב"ה, וְכַלל מַחֲיִיחָה יֵשׁ
 לֹה מַלְאָכִים, וְכֹאשֶׁר יִחְטָא, הִרְאָשׁוֹן בֹּא
 לְמַחֲיִיחָה הִרְאָשׁוֹנָה הֵן מַעֲבֵדֵין אֹתוֹ, וְאֵין
 מַעֲיָחִין אֹתוֹ לְעַבְדוֹ וְנִמְחַל, וְהִב' בֹּא לְמַחֲיִיחָה
 שְׁנֵי וְנִמְחַל, וְכֵן הַשְּׁלִישִׁי נִמְחַל בְּמַחֲיִיחָה
 שְׁלִישִׁית, וְכֹשֶׁרְדָס חוֹטֵא רְבִיעִית שֶׁבֹא לְפָנָי
 בַּקַּב"ה עַד מַחֲיָחֵנו אֵינוֹ נִמְחַל, זֶהוּ שֶׁאֲמַר
 הַכְּתוּב (יִשְׁעִי סה, ג) הַעַם הַמַּכְעִיסִים אֹתוֹ
 עַל פָּנָי, הוּא שֶׁמַּכְעִיסִים כַּמָּה פַּעַמִּים עַד
 שֶׁבֹא פַּשְׁעַם לְפָנָי עַכ"ל.

וְכֵל מִי שֵׁשׁ מִחַ בְּדַקְדְּקוֹ יִקְסֶה לוֹ מִימְרָא
 זֶה, דִּידוּעַ שֶׁשְׁשׁוֹבָה מוֹעִילָה אֲפִילוּ אִם
 חֲטָא הִרְבָּה פַּעַמִּים, כְּמַבְוֹרַר בְּרַבִּינוּ יוֹנָה
 רִישׁ שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה וְח"ל, וְאִם הִרְבּוּ לְפַשְׁעוֹ
 וְלִמְרֹדוֹ וּבְגַד בּוֹגְדִים בְּגָדוֹ לֹא סָגַר בַּעַדָס
 דְּלִמֵּי תְּשׁוּבָה שֶׁאֲמַר (יִשְׁעִי לא, ו) שׁוּבוּ לֵאשֶׁר
 הִעֲמִיקוּן סָרַח וְנֹאמַר (יִרְמִי' ג, כג) שׁוּבוּ בְנֵי
 שׁוֹבְבִים אֲרַפֵּא מִשׁוֹבוֹתֵיכֶם.

וְי"ל הַבִּיאוֹר, עַל פִּי מַה שֵׁשׁ לְפָרֵשׁ הַגַּמִּי
 (יוֹמָא פ"ו) גְּדוּלָה תְּשׁוּבָה שֶׁמַּגַּעַת עַד
 כֶּסֶף הַכְּבוֹד, וְלִכְאוּרָה מַה הַגַּמִּי אִם מַגַּעַת
 עַד כֶּסֶף הַכְּבוֹד הֵא עֵינֵיקָר הוּא שִׁיקְבַּל
 הַקַּב"ה הַתְּשׁוּבָה, וְלִפִּי הַדַּעַת הַזְּקֵנִים הַגַּמִּי
 יִשְׁחַח, דְּבַחֲטָא מַפַּעַם רְבִיעִית וְאֵילֵךְ אִז בֹּא
 הַחֲטָא לְפָנָי הַקַּב"ה עַד הַכֶּסֶף הַכְּבוֹד, וְאִז
 אֵין מוֹעִיל סַחַם תְּשׁוּבָה אֲלֵא זְרִיךְ תְּשׁוּבָה
 יִתִּירָה וְחֻזְקָה וּמַעֲוִלָה שִׁינִיעַ גַּם כֵּן לְפָנָי
 כֶּסֶף הַכְּבוֹד, וְאִז נִמְחַל לוֹ שִׁימַחַק הַפַּגַּם
 הַגִּיעַ שֶׁס, זֶה בִּיאוֹר בְּגַמִּי הַגַּמִּי דֹאחַר
 הַעַם רְבִיעִית אֵין מוֹחֲלִין לוֹ, זֶה דְּוֹקָא אִם
 אִז עֲבִיד תְּיֻבַחַח שְׁלִימַחַח, אֲבַל אִם עֲבִיד
 אֲחֵרָא לֹא יִתְבַּרְךְ עַל שֶׁאֵל תְּתַקַּד

דַּעַד הַחַס הַגִּיעַ הַפַּגַּם, כּוֹדֵלֵי גַם כֵּן
 יִמְחַלו חֲטָאוֹ, וְעַל כִּרְחַךְ לוֹמַר כֵּן מִחוּץ
 חוֹמֵר הַקּוֹשִׁיא.

וְלִפִּי זֶה יִחַח דְּבַג' חֲטָאִים הִרְאָשׁוֹנִים,
 שְׁעָדִין לֹא הַגִּיעַ הַפַּגַּם לְהַקַּב"ה
 בְּעַמְּנוּ וְלֹא הִיָּה הַפַּגַּם כ"כ גְּדוֹל, הַתְּפַלֵּל
 מִשָּׁה רְבִיעִי שִׁימַחַל הַקַּב"ה לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל,
 אֲבַל עַכְשָׁיו כַּפַּעַם רְבִיעִית שֶׁזְּרִיךְ תְּשׁוּבָה
 עֵילָאָה וְשְׁלִימַחַח שֶׁכָּבַר הַגִּיעַ הַפַּגַּם עַד
 כֶּסֶף הַכְּבוֹד אִז אֵין מוֹעִילָה תְּפִילָה לֹא,
 אֲלֵא בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּעַמְּסָא זְרִיכִים לַעֲשׂוֹת חֲטָאוֹ
 שְׁלִימַחַח, וְאִז כּוֹדֵלֵי יִרְחַם ה' עַל עַמּוֹ
 יִשְׂרָאֵל לְקַבְּלָם בְּאֵהְבָה.

דְּרַבּוּ שֶׁל הַמְּנַהֵיג כִּלְפֵי מַחְרַפְיוֹ

יִשְׁמַע מִשָּׁה וַיִּפּוֹל עַל פְּנָיו" (טו, ד)

יִשְׁמַע מִשָּׁה שְׁמַע! אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בְּרַ נַחְמַנִי אִי"ר יוֹנָתָן שֶׁחֲשַׁדְּוָהוּ מֵאֲשֶׁת
 עֵלִי אָמַר "וַיִּקְנָאוּ לְמִשָּׁה בְּמַחְנֵה" אִי"ר שְׁמוּאֵל בְּרַ יִצְחָק מְלַמֵּד שֶׁכֵּל אֶחָד
 קָנָא אֶת אֲשֶׁתוֹ מִמִּשָּׁה שֶׁנֹּאמַר "וּמִשָּׁה יִקַּח אֶת הָאֵהָל וְנָטָה לוֹ מִחוּץ
 לַיְיָ" (סְנֵהדְרִין ק"י).

נִרְאָה שְׁבָאוֹ חוֹזִיל לְלַמְדֵנוּ כַּאֲן לִימוּד נִפְלֵא, דְּהִנֵּה פַּעַמִּים קוֹרָא אֲשֶׁר מְנַחֵיג
 צִיבוּרֵי אוֹ רַב חִינוּכֵי מִשְׁקִיעַ אֶת כָּל אוֹנוֹ וְזַמְנוֹ לְמַעַן הַכֵּל, שִׁילְכוּ בְּדַרְכֵיכֶם טוֹבוֹת
 וַיְהִי עוֹבְדֵי ה' בִּירְאָה וְאֵהְבָה, וְנִתְקַל הוּא בְּקַשִּׁים, בְּבַעֲיוֹת, בְּחִירוּפִים וּגִידוּפִים
 וְכוּ' וְכוּ', וְלֹא יוֹדַע הַכִּיצַד לְהַגִּיב וְלְהַתְנַחֵג בְּאוֹתָהּ שַׁעָה...

מִדְּרַכְיוֹ שֶׁל מִשָּׁה נִלְמַד כִּיצַד לְהַתְנַחֵג וּבֵאִיזָה אֹפֶן יֵשׁ לְהַגִּיב. הִנֵּה כְּתוּב
 בְּתוֹרָה, אַחַר שֶׁהַעֲלִיבוּהוּ וְחִירְפוּהוּ וְהוֹצִיאוּ עָלָיו דִּיבָה שֶׁחֲשׂוֹד מֵאֲשֶׁת אִישׁ -
 "וּמִשָּׁה יִקַּח אֶת הָאֵהָל וְנָטָה לוֹ מִחוּץ לְמַחְנֵה" זֹהִי תְּגוּבַתוֹ שֶׁל מִשָּׁה וְתוֹ לֹא!
 לֹא עָשָׂה כְּלוֹם, לֹא דִיבַר מֵאוֹמֵר, לָקַח אֶת רִגְלָיו וַיִּשֶׁב מִחוּץ לְמַחְנֵה...!! "סִיג
 לְחַכְמָה שְׁתִּיקָה", זֹהִי דְרַכָּה שֶׁל תּוֹרָה בְּשַׁעַת מְרִיבָה, וְהַקַּב"ה יִבְקֹשׁ אֶת הַנְּרַדְוִי.
 וְכֵן הֵינּוּ גַם דְּרַכּוֹ שֶׁל אַהֲרֹן בְּאוֹתָהּ שַׁעָה, כְּפִי שֶׁכְּתַב הַשְּׁלִי"ה הַקְּדוּשׁ: "וְכַל בְּרַ
 שֶׁכֵּל יִלְבֵּד וַיְהִיָּה מִתְּלִמִּידָיו שֶׁל אַהֲרֹן אוֹהֵב שְׁלוֹם, כִּי הֵן רוּאָה שְׁאֲהָרֵן לֹא דִיבַר

2

בזה המחלוקת אפילו מילה אחת, אף שקרח רצה לעקור את כבודו, בכל זאת לא דיבר מאומה, ויידע נאמנה שרק זו הדרך הצלחה, וממחלוקת לא ירויח מאומה...

מסופר על הגאון רבי יוסף שלמה כהנמן זצ"ל ראש ישיבת פוניבז', פעם אחת בימי שהותו באנגליה, בעניני הישיבה, פגע איש מסוים בכבודו בצורה שלוחת רסן; ביזהו ברבים, חרפו וגדפו, עד שנודעו כל השומעים. רבני המקום רצו לנדות את האיש כדין המובא בשו"ע, הפציר בהם הרב זצ"ל שלא יתבעו את עלבונו, ועיכב בעדם, לבל יעשו מאומה להעניש את המחוצף.

שם (5)

תמהו הרבנים: ניחא שמרוב עניוות מוחל הוא על כבודו, אך מדוע זה כ"כ **בנפשו** שלא יענישו את העבריין, שפגע בכבוד התורה?

עמד והשיב להם: במטותא מינייכו (בבקשה ממכם) להבין את מצבי... ה"חפץ חיים" זצ"ל כך אמר לי: **אתה תחיה איש מצליח בכל אשר תפנה ותעשה, בכל ממש, להוציא דבר אחד והוא: "מחלוקת"! בדבר זה אף פעם לא תראה הצלחה, ובשום אופן לא תצליח...**

מסופר כי בימי הג"ר שלמה זלמן אויירבך זצ"ל אחזה בין שני אנשים אש המחלוקת ר"ל, צד אחד פגע קשות בצד השני, והצד הנפגע בא להתיעץ עם רבי שלמה זלמן היאך עליו להתנהג לעת כזאת. באיזה אופן כדאי לו להשיב מלחמה שערה למען יחדל מדרכו הנלוזה...

ישב הרב זצ"ל והסביר לו את המושג "גבור" לפי דברי חז"ל (אבות ד, א) "איזהו גבור - הכובש את יצרו", הרי שאין הלוחם נקרא גבור, כי אם דוקא הכובש את יצרו.

לגופם של דברים, השכיל להבין, כי אם ישיב לחבירו כגמולו, הרי יוסיף השני לפגוע בו, והמחלוקת תוסיף ותתפשט עד לבלי סוף... מוטב יותר שתבלום פיך בשעת מריבה, אזי לא יענה הלה כלום אחרך, אט אט תשקע האש וישכח הריב.

הוסיף הגרש"ז בשם אדם גדול, ביאור בפסוק בתהלים (מ"ו, ל"ח) "ואני כחרש מלא אשמע וכאלם לא יפתח פי", לכאורה הפסוק לא מדוקדק, דכיון שפתו ודיבר על עצמו "כחרש לא אשמע היה לו להמשיך "וכאלם לא אפתח פי", ולמה אמר "לא יפתח פי"? אלא, על ידי שהצד האחד שותק ועושה עצמו "כחרש לא אשמע" אזי ממלא הצד השני מתנהג "כאלם לא יפתח פי"..." (המאור הגדול)

"קחו לכם מחתות קרח וכל עדתו" (מז:ו) - פירש"י בא"ד: בדרכי העכו"ם יש נימוסים הרבה וכומרים הרבה... אנו אין לנו אלא ה' אחד ארון אחד ותורה אחת ומזבח אחד וכהן גדול אחד וכו'. וקשה, איך השיב משה לטענת קרח ש"כל העדה כולם קדשים"? ועו"ק, במסכת בבא בתרא (דף עד.) איתא ששמעו איך שבלועי קרח היו אומרים משה ותורתו אמת והן בדאין, ושכל שלשים יום היו חוזרים לשם, ושמעו את מה שאמרו, ופירש"י: כל ראש חדש, ותמוה, מנ"ל לרש"י דדוקא כר"ח? בס' מגדל דוד לידא" (מובא ב"ילקוט האורים") תירץ, דשעיר של ר"ח הוא לפי שאמר הקב"ה הביאו עלי כפרה על שמיעטתי את הירח. כי כשקטרגה הלבנה ואמרה שאני אפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד, א"ל הקב"ה ((לכי ומעטי את עצמך. אמרה הלבנה, רבש"ע, בשביל שאמרתי דבר הגון אמעית את עצמי, אמר הקב"ה, הביאו עלי כפרה וכו' (חולין ס:). וכל זה אם נאמר דכדין טענה הלבנה אי אפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד, משא"כ אם שלא כדין אמרה, א"צ להביא כפרה. והנה לפי דברי רש"י שאמר משה "אין לנו אלא ה' אחד... וכה"ג אחד" היתה מחלוקת סתם עם משה בזה דקרח אמר אפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד במה שצמר "כל העדה כלם קדשים", ומשה השיבו א"א לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד. והנה בכל ר"ח ראו בלועי קרח שמביאים שעיר לכפרה על מיעוט הירח. נמצא מוכח דהלבנה כדין אמרה שא"א לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד, א"כ דברי משה רבנו אמת. ע"כ בכל ר"ח מתידים ואומרים משה

6
שם
138

3

⑧ חתן

⑦ אדם שנתן לו אלו

(ג) ואם בריאה יבוא ה' כתב ר"א י"א כי בריאה תורה על המצא יש מאין, וכבר נבקעו * מדינות רבות וירדו הדרים בהן שאולה, אבל פירושה כטעם גזרה מן וברא אותה³², ונצבון שתאמר על המצא דבר מאין, כי אין אצלינו בלשון הקדש מורה על זה זולתי המלה הזאת³³, אבל הענין כי בקיעת האדמה * אינה בריאה מחודשת אבל פתיחת הארץ את פיה לבלוע הוא חדוש לא נהיה מעולם, כי כאשר תבקע האדמה כמו שנעשה פעמים רבים ברעש הנקרא זלזה תשאר פתוחה גם ימלא הבקע מים ויעשה כאגמים, אבל שתפתח ותסגר מיד כאדם הפותח פיו לבלוע ויסגור אותו אחרי בלעו, זה הדבר נתחדש ביום ההוא כאלו הוא נברא מאין, וזה טעם ותכס עליהם הארץ³⁴, ולכך אמר הכתוב אחרי כן ותבקע האדמה³⁵, ותפתח הארץ את פיה ותבלע אותם³⁶, ועל דעת רבותינו בקרוב פתח גיהנם³⁷ גם הוא ענין נתחדש לשעתו:

והתסיד ז"ל כתב שראה לאחר מגדולי הדור שכתב זה לשונו לא נמצא לאחד מהמפרשים יפרש אמרם שנבראו בע"ש בין השמשות מה רצו להודיענו כזה ולמה נבראו אז, ולפי דעתי כי הכוונה להם לומר כי אלו העשרה דברים שנבראו אינם ממין הבריאה שנבראת בששת ימי בראשית כי כל הדברים שנבראו אז היו באופן שישתלשלו לעולם אלו מאלו וכאמרו אשר ברא אלהים לעשות לדעת קצת המפרשים ז"ל אבל אלו הדברים לא היו כן כי לא נברא מהם כמיניהם כלל ולהיות משונים מכל הנבראים בששת הימים וכאלו הם בריאה לבדה נתייחד להם הזמן ההוא והוא דמיון האומן אשר עליו לעשות שתי מלאכות משונות זו מזו שמשלים הראשונה תחלה ואחרי השלים הראשונה התחיל בשניה וכן עשה האל יתברך בששת ימי המעשה עשה כל הדברים המשתלשלים זה מזה לעולם וערב שבת בין השמשות התחיל במלאכה אחרת ממין אחר שאינם משתלשלים כלל אלא הם לעצמם עומדים לא אחרים מהם ולא הם מאחרים:

ועוד יש לפרש ע"פ מה דאיתא בב"ב דף ל"ז ע"ב במוכר אילנות למ"ד מוכר בעין יפה מוכר מכר לו גם הקרקע הראוי לאילנות, וכה"ג אמרינן שם בב"ב דף ס"ג ע"א [ע"א] גבי לוי שמכר ע"מ שמעשר ראשון שלו, דלא ה"ל דבר שלב"ל משום דשייר קרקע, וה"נ י"ל שהקב"ה הקנה לאהרן ולבניו בעין יפה ושייר להם כח בקרקע כדי שלא יהיה דבר שלב"ל, והיינו דאמר במדרש שהבאתי בסמוך ואני ברצון הנה בשמחה, כיון שאני נותן לך בעין יפה שייר מקום שלא יהא התרומה הבאה לעתיד דשלב"ל.

⑨ בני ישראל

ולפי פשוטו כיון דבשלב"ל אינה קונה היינו שיכול לחזור בו או שמתקנתו, אבל השי"ת שהוא חי וקיים לעולמי עד, וכל דבר שיצא מפי השי"ת לטובה אינו חוזר בו ממילא הוא מקנה ככל שעה שיבא לעולם, והיינו דאמר ואני כמשפרש"י כל מקום שנאמר אני כמו אשאני חי וקיים, כך דברי חיים וקיימים לעולמים, ויש לפרש בזה מ"ש בארצם לא תנחל וחלק לא יהיה לך בתוכם אני חלקך וגו', פירוש שהמתנות שלך אינם כדין נחלה של ישראל שמורישין לבניהם כסדר ירושה, והיינו לאפוקי ממ"ד דלא הוי כמקנה לדשלב"ל לכל דורות הבאים אחריהם, וטעם ירושה שהרי באמת אין התרומה מתחלקת לפי סדר ירושה אלא לכל כהן שירצו הבעלים, וגם אינו מטעם ששייר להם מקום בקרקע א' כמ"ש לעיל, אלא אני חלקך כמ"ש כיון שהשי"ת חי וקיים ודבריו חיים וקיימים לא שיין בו דשלב"ל:

לכל קדשי בני ישראל לך נתתם למשחה ולבניך עד עולם ויתח. יש לפרש לפי שהתרומה לא נהגה אלא משבאו לארץ, א"כ הו"ל כנותן דבר שלב"ל ואינו קונה, אבל לפי דעת הפוסקים כחה"מ סי' ר"ט כנותן דשב"ל עם דבר שלב"ל נקנו שניהם, א"כ כיון דמתנות כהונה שהם מן הקדשים לכל קרבנם ולכל מנחתם נהג באותו שעה במדבר נקנו שניהם, והיינו דכתיב את משמרת תרומותי לכל קדשי בני ישראל, דאגב שאר קדשי בני ישראל יקנו גם התרומה, וכן מ"ש ולבניך עד עולם א"א לומר שהוא מצד הירושה של בני אהרן, דא"כ היה הדין להתחלת התרומה לפי ערך חלק הירושה של בני אהרן, אע"כ צ"ל שהמתנה לכל זרע אהרן כשיוולדו לדורות לכל אחד מצד עצמו ולא מצד הירושה, א"כ הא דאמרינן בגיטין דף י"ג ע"ב דאפילו למ"ד אדם מקנה דבר שלב"ל אין אדם מקנה לשלב"ל, ע"כ צ"ל דהכא שאני כיון דכתיב לך נתתם למשחה ולבניך לחק עולם הנו הדורות הבאים אור דידיה:

④

10
 10 שבת
 10 שבת
 10 שבת

וישלח ה' את ירבעל ואת כרן ואת יפתח ואת שמואל ויצל אתכם מיד איביכם מסביב הנר.

1 ע"י רד"ק ח"ל: ואת שמואל, "ואותי" היה לומר, ובדרש (שוחט תהלים נג) אמר רבי אלעזר משום רבי יוסי בן זמרא, אף שמואל רבן של נביאים מתנבא ולא יודע מה היה מתנבא, שנא' וישלח ה' את ירבעל ואת כרן ואת יפתח ואת שמואל, "אותי" לא אמר, אלא "ושמואל", לפי שלא היה יודע מה היה מתנבא עכ"ל. דהיינו שהשכינה היתה מדברת מתוך גרונו, וכל דבריו דברי השכינה עצמה הם.

6 ובס' קול אליהו (ליקוטים מהגרי"א זי"ע על תהלים צט), עה"פ משה ואהרן בכהניו ושמואל בקוראי שמו וגו', לפי שידוע (ע"י זר פנחס רלב) שתכונת משה היתה שהשכינה היתה מדברת מתוך גרונו, וכמו כן מצינו באהרן הכהן בעת ששמש בכהונה היה השם יוצא מתוך פיו, כמאמר חז"ל שהיו שומעים שם המפורש יוצא "שיצא מעצמו", ותכונה כזאת מצאנו גם בשמואל הנביא שאמר בתוכחתו, "ואת שמואל", והיה מהראוי שיאמר ואת יפתח ואותי, דהא שמואל בעצמו אמר דבר זה, אלא ע"כ צריך לומר שאז היתה השכינה מדברת מתוך גרונו ולא היה יכול לומר "ואותי", ולכן אמר ואת שמואל, וזה הפירוש בפסוק כאן, משה וגם אהרן בכהניו בעבודת כהונתו, וגם שמואל בקוראי שמו, דהיינו, בעת שקרא את שמו באמרו "ואת שמואל", היו בתכונה אחת שהשכינה היתה מדברת מתוך גרונם.

ואפשר אולי לומר עוד, שאצל שמואל היה הענין של עצמו רחוק כ"כ, שהיה מדבר על עצמו כמדבר על אחר. וזכה לזה כיון שחנה מסרה את שמואל להיות לנמרי של הקב"ה, כמ"ש "וגם אנכי השאלתהו לה' כל הימים אשר היה שאול לה" וגו'.

5